

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»  
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН  
ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра історії України, археології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»  
Завідувач кафедри Андрій ОСТРЯНКО

## **РОБОЧА ПРОГРАМА**

навчального курсу

# **Історія України**

Галузь знань – 05 - Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 054 – Соціологія

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна

Форма підсумкового контролю – екзамен

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від 25 серпня 2023 року

Розробники: **Рахно Олександр Якович**, кандидат іст. наук, доц. кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Мова навчання – українська.

## 1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 90 Шифр та назва спеціальності: 054 Соціологія
Рік підготовки: 1 Семестри: 1	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Лекції ( <i>теоретична підготовка</i> ): 16 Практичні: 14
Кількість кредитів ECTS: 3	Самостійна робота: 60 Вид контролю: <b>екзамен</b>

### ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія України» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми 081 «Право». Вона охоплює коло теоретичних і практичних проблем історії українських земель від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у студентів історичного мислення, уміння аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес, робити правильні висновки з метою успішної розбудови своєї національної держави, усвідомлювати її роль і місце у світовій історії.

Предметом вивчення є історія українських земель від найдавніших часів до сьогодення.

Програма навчальної дисципліни «Історія України» складається з трьох змістових модулів:

1. Стародавня, середньовічна і ранньомодерна історія України (до кінця XVIII ст.
2. Українські землі у XIX – 30-х рр. XX ст.
3. Україна в роки Другої світової війни та післявоєнний період. Незалежна Україна.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Історія України» є формування у студентів компетентностей творчого осмислення історичного минулого українського народу від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі; набуття студентами наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного; формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій; виховання у студентської молоді патріотизму, національної й громадської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів гуманізму.

### ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Курс спрямований на формування розуміння і вмінь інтерпретувати історію України як частину світового культурного, економічного, соціального та політичного простору, пояснювати взаємодію української та світової історії, навчити студентів виокремлювати й аналізувати історичні виклики, з якими стикалися держави, народи-нації й люди від найдавніших часів до сьогодення. Загалом курс спрямовано на реалізацію засад компетентісно орієнтованого навчання історії, зокрема розвиток критичного мислення і творчих здібностей студента.

<b>Компетентності</b>
<p>ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.</p> <p>СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців і нефахівців.</p>
<b>Програмні результати навчання</b>
<p>РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.</p> <p>РН06. Ефективно використовувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.</p> <p>РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.</p> <p>РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.</p>

### ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостій на робота
<b>Модуль I. Стародавня, середньовічна і ранньомодерна історія України</b>					
1.	Вступ. Стародавня доба. Київська Русь. Галицько-Волинська держава	10	2	2	6
2.	Українські землі під владою Литви, Польщі та інших держав	10	2	2	6
3.	Українська національна революція (1648–1676)	9	2		7
4.	Українські землі наприкінці XVII–XVIII ст.	10	2	2	6
<b>Модуль II. Українські землі у XIX – 30-х рр. XX ст.</b>					

5.	Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій.	10	2	2	6
6.	Українська революція (1917–1921 рр.)	9	2		7
7.	Україна в 20-30-х рр.	8		2	6
<b>Модуль III. Україна в роки Другої світової війни (1939 – 1945) та післявоєнний період.</b>					
<b>Незалежна Україна.</b>					
8.	Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	8	2		6
9.	Українська РСР у другій половині 40-х – першій половині 80-х рр.	8	2		6
10.	Відновлення незалежності України. Становлення України як незалежної держави	8		2	6
<b>Разом за курс</b>		<b>90</b>	<b>16</b>	<b>12</b>	<b>62</b>

### **Тематика семінарських занять.**

#### **Модуль I**

**Тема 1.** Політична роздробленість Давньоруської держави (2 год)

1. Причини роздробленості.
2. Формування української народності. Перші згадки терміну «Україна».
3. Князівства Середнього Подніпров'я Київське, Чернігово-Сіверське і Переяславське: політичний лад, економіка і культура.
4. Боротьба проти монголо-татарської навали.
5. Галицько-Волинська держава за Романа Мстиславовича і Данила Романовича (Галицького).

**Тема 2.** Українські землі у складі іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.) (2 год.)

1. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.
2. Кревська та Городельська унії – докорінна зміна становища українських земель.
3. Люблінська (1569 р.), Берестейська (1596 р.) унії та їх наслідки для українського народу.
4. Українські землі у складі Угорщини, Османської імперії та Московської держави.
5. Культура України XVI – перша половина XVII ст.) (2 год.)

**Тема 3.** Україна наприкінці XVII–XVIII ст. (2 год.)

1. Україна за гетьманування Івана Мазепи.
2. Пилип Орлик і перша Конституція України.
3. Ліквідація російським царом української державності: Гетьманщини і Запорозької січі.
4. Вхідження Північного Причорномор'я, Криму і Правобережної України до складу Росії.
5. Культура України другої половини XVII–XVIII ст.

#### **Модуль II**

**Тема 4.** Українські землі під владою Австро-Угорської імперії (XIX – початок XX ст.). (2 год)

1. Політичне і соціально-економічне становище українських земель у складі Австро-Угорської імперії.
2. Революція 1848–1849 рр. та її вплив на розвиток краю.
3. Національне відродження у другій половині XIX ст.
4. Національно-визвольний рух на початку XX ст.

**Тема 5.** Україна в 20–30-х рр. (2 год.)

1. Нова економічна політика: причини, суть, наслідки.
2. Політика українізації: її суть і наслідки.
3. Сталінська індустріалізація України.
4. Колективізація та голодомор 1932–1933 рр. в Україні
5. Суспільно-політичне життя.

**Модуль III**

**Тема 6.** Становлення незалежної України (2 год.)

1. Акт проголошення незалежності України.
2. Розбудова української державності.
3. Прийняття Конституції України.
4. Економічна ситуація в Україні.
5. Суспільно-політичні рухи і політичні партії.
6. Україна на міжнародній арені.

**РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА**

**Основна література:**

1. Алексєєв Ю.М. Історія України: навчальний посібник для вузів. К., 2004. 256 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. К., 2016. 656 с.
3. Гупан Н.М., Пометун О.І. Історія України. К.: Освіта. 2012. 336 с.
4. Литвин В. Історія України: підручник / відп. ред.. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 991 с.
5. Литвин В.М. Історія України (у 3-х томах). К.: Альтернативи, 2005.
6. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. К. : Наук. думка, 2013. 1056 с.
7. Котова Н. Історія України: навчальний посібник. Харків: Одиссей, 2005. 413 с.
8. Новітня історія України (1900–2000): Підручник / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв, В.П.Дрожжин та ін.. К.: Вища школа, 2000. 663 с.
9. Підкова І., Шуст Р. Довідник з історії України. Ч. 1-3. К.: Генеза, 1999.
10. Політична історія України. У 6-ти т. К., 2002–2004.
11. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.І.Танцюри. К., 2001. 488 с.
12. Рибалка І.К. Історія України. Ч.1-2. К., 1995, 1997.
13. Калініченко В.В., Рибалка І.К., Історія України. Частина III: 1917-2003 рр.: Підручник для історичних факультетів вищих навчальних закладів. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2004.
14. Михальчук П. А. Історія України. Курс лекцій. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: Астон, 2003. 272 с.
15. Михальчук П.А. Історія України, Термінологічний і хронологічний довідник. Вид 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2006. 192 с.
16. Україна крізь віки. В. 15-ти томах. К.: Альтернативи, 1998–2001.
17. Україна в ХХ ст.: зб. документів і матеріалів (1900–1939). Упор. А.Г.Слюсаренко, А.О.Буравченков, М.І.Миронець та ін. К., 2000. 448 с.

### Допоміжна література:

1. Залізник Л. Нариси стародавньої історії України. К., 1994.
2. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. К.:Альтернативи, 1998. 336 с.
3. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. К., 1984.
4. Толочко П.П. Киевская Русь. К., 1997.
5. Боплан де Гійом Левассер. Опис України. Львів, 1990.
6. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. К., 1994
7. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. К., 1998. 320 с.
8. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: У 3 т. К., 1990–1991.
9. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. Львів, 1990.
10. Літопис Самовидця. К., 1971.
11. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676). К., 1999. 325 с.
12. Гетьмани України: Історичні портрети. К., 1991.
13. Коваленко О. Павло Полуботок – політик і людина. Чернігів, 1996.
14. Павленко С. Іван Мазепа. К.:Альтернативи, 2003. 416 с.
15. Никифорак М.В. Буковина в державно-правовій системі Австрії (1774–1918 рр.). Чернівці: Рута, 2004. 383 с.
16. Волковинський В.М. Бойові дії на українських землях в роки Першої світової війни // Український історичний журнал. 2004. №4. С. 38–55.
17. Литвин В. Україна: доба війн і революцій (1914 – 1920). К., 2003. 488 с.
18. Сарбей В.Г. Національне відродження України. Т.9. К., 1999. 336 с.
19. Верстюк В. Українська Центральна Рада: Навч. посібник. К.:Заповіт, 1997. 344 с.
20. Кравчук М. Українські Січові Стрільці. Івано-Франківськ. 1998.
21. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. Львів. 1995.
22. Реєнт О. Павло Скоропадський. К.:Альтернативи. 2003. 304 с.
23. Рубльов О.С., Реєнт О.П. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / Україна крізь віки. Т.10. К.:Альтернативи, 1999. 320 с.
24. Солдатенко В.Ф. Українська революція. Історичний нарис. К.:Либідь, 1999. 976 с.
25. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. У 2-х т. К., 1996–1997.
26. Вегеш М. Карпатська Україна (1938–1939). Ужгород, 1993.
27. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921 – 1939) / Україна крізь віки. Т. 11. К., 1999. 335 с.
28. Шаповал Ю. Україна 20-50 років: сторінки неписаної історії. К., 1993.
29. Воєнні конфлікти другої половини ХХ століття. К., 2004. 100 с.
30. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939 – 1945 рр.) / Україна крізь віки. Т.12. К., 1999. 335 с.
31. Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні. Париж; Нью-Йорк; Львів. 1993.
32. Патриляк І.К. Військова діяльність ОУН(б) у 1940 – 1942 рр. К., 2004. 598 с.
33. Трубайчук А. Друга світова війна. К., 1995.
34. Голод в Україні 1946 – 1947 рр. Документи і матеріали. Нью-Йорк, 1996.
35. Медведєв Р.О. М.Хрущов: Політична біографія. К., 1992.
36. Шелест П. Да не судимы будете. Дневниковые записи, воспоминания члена Политбюро ЦК КПСС. М., 1995.
37. Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х рр. К., 1998. 720 с.
38. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. К., 1991.
39. Декларація про державний суверенітет України. К., 1990.
40. Конституція України. К., 1996.
41. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.) / Україна крізь віки. Т.14. К., 2000. 306 с.
42. Терещенко Ю. Україна і європейський світ. К., 1996.

### Інформаційні ресурси в Інтернеті:

<http://www.cossackdom.com>

<http://historydoc.edu.ru>

<http://www.history.org.ua>

<http://www.hrono.ru/>

<http://litopys.org.ua>

<http://www.myslenedrevo.com.ua>

<http://starbel.narod.ru>

<http://www.vostlit.info>  
<http://ukrhyst.at.ua>  
<http://uahistory.info/>

## ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

### Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад історії України, всесвітньої історії, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

### Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати проектне завдання, підготовка якого є обов'язковою умовою допуску до екзамену.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці рефератів і презентацій забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

**Політика щодо викладання.** Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

## ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
83 – 89	B	
75 – 82	C	
68 – 74	D	
60 – 67	E	
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни